

részvétellel fogadott művésznő színházunknál vagy szerződtesseék vagy alkalom adassék minél gyakoribb vendégszereplésre. Szerződtesésére azonban csak két év múlva került sor, ily minőségben 1859. ápr. 25-én mutatkozott be a »Bánk bán« Melinda szerepében. Ez alakításában Gyulai Pál különösen az örütség finom rajzát dicsérte. 1861-ben egy magánügye miatt igen rövid időre még egyszer megvált a színházról és Pécsre szerződött Ressler társulatához, de már ez év tavaszán — immár véglegesen — újra tagja lett a Nemzeti Színháznak s ott mint újonnan szerződött tag ápr. 15-én mutatkozott be Courrey és Deperty »Angyal és daemon«-ának Clarisse szerepében. Attól fogva azután negyvenöt esztendőn át egyik főerőssége volt a színháznak. Az első évtizedben — mely egybeesik a francia társadalmi drámának színpadunkon való fokozatos térhódításával — legnagyobb diadalait férje, Szerdahelyi Kálmán társaságában aratta, kivel másodszor is egybekelt (Szerdahelyi 1872. őszén hunyt el). Akkor Augier, Bayard, Belot, Benedix, D'Ennery, Duma-noir, Feuillet, Hugo, Musset, Sardou, Scribe voltak a divatos szerzők, darabjaik közül soknak magyar fordítása is Szerdahelyi tollából származott s a jeles művészpár majd mindegyikben megtalálta a magának való feladatát. A francia szalónok fiatal hősnőit rendre P. keltette nálunk életre s közönség és kritika egyaránt meghódolt bensősége, finomsága előtt. Megjelenésének választékos előkelősége is hódított ezekben a szerepekben, a női eleganciának ő volt a színpadi megtestesítője. Nemzeti Színházi pályatársnői öltözködésben csakúgy hozzá igazodtak, mint a vidéki színpadok szalonheroinái. Még egyéni hanghordozása is (a szóvégi magánhangzókat kissé elnyújtotta) valóságos iskolát csinált. Két évtizeden át szinte vetélytárs nélkül állt ebben a szerepkörben, arcának üdesége, sokáig megőrzött finomarányú testalkata lehetővé tette, hogy ötvenéves koráig teljes illúziót keltsen a Gauthier Margit-szerű alakokban (e szerepében egyszer Erzsébet királyné egyenes kívánságára is fel kellett lépnie). Húsz évi nemzeti színházi működése alkalmával azzal tisztelték meg, hogy a színház örökös tagjává nevezték ki (1881. ápr. 1.); az el-

ismerésnek ez a formája legelső ízben őt érte. Ez az időpont szerepkörében is lényegesebb fordulatot jelentett. Hovatovább áttért az idősebb szerepekre s kivilágolt, hogy nagy jellemző ereje, egyéniségének az életkortól független varázsa ezen a téren is újabb és még értékeőbb diadalokat tartogatott számára. Szigeti »Rang és mód«-jának Bannainéjában, Rákosi »Aesopus«-ának Trundusiájában, »Endre és Johanna«-jának királynéjában, majd Csiky Gergely »Proletárok«-jának Szederváry Kamillájában már nem az ifjúság bájjal hódított, annál inkább az asszonyi eszes-séggel és tekintéllyel, az érett értelem és gazdag kedély ellenállhatatlan erejével. A ma is élő nemzedék már csak az öregedő éveiben látta őt a színpadon, de ez alakításából is szinte legendás emléket őriz. A legesodátosabb az, hogy kései szereplésében is meg lehetett érezni — mintegy összegeződve — gyermeklányalakjainak gráciáját, fiatal asszonyainak fölületes szellemességét s mindehhez egy hosszú élet finom bölcsességgé érett tapasztalatát. Csiky Gergely mindezt belesűrítette egy szerencsés inspirációból fogant alakba, »Nagy-mamá«-jának címszerepébe, mit egyenest P.-ra szabott s amivel ez egész pályára mintegy feltette a koronát. 1891. nov. 4-én már ezzel az alakítással ülte meg ötven-éves színészi jubileumát s működésének utolsó másfél évtizedében e darab előadásait P. szereplése valóságos ünnepi érték-ké avatta. Ez, valamint a Pailleron-féle »Ahol unatkoznak«-ban Reville hercegnő verőfényes figurája volt az a két szerep, mit csaknem nyolcvanadik életévéig szinte egyre fokozódó hatással játszott. A színészi hanyatlás legáltalánosabb tünete, az emlékezőtehettség csökkenése is bámulatosan sokáig megkímélte s még utolsó éveiben is készséggel elvállalt s megindítóan eljátszott egy új szerepet: a tábornagné alakját Sudermann »Friciké«-jében. A személyét és előkelő művészetét övező hódolat pályája végén minden alkalmat megragadott, hogy a legváltozatosabb formában manifesztálódhassék. Ötvenéves jubileumán a királyi kegy is rátalált: a koronás arany érdemkereszttel tüntették ki. Pályájának különböző fordulói fővárosi és vidéki tisztelőinek tábora az értékes emléktárgyak özönével árasztották el. Művészetének te-